

Leo Trotskij: I Brest-Litovsk

Kamrater! Rysslands regering måste inte bara bygga nytt, utan också avsluta gamla räkningar samt i viss och ganska hög grad betala gamla skulder. För det första krigsskulderna efter det 3½ år långa kriget. Kriget var en mätare på de krigförande ländernas ekonomiska styrka. Under ett långvarigt krig var det fattiga och efterblivna Rysslands öde givet på förhand. Under en mäktig sammandrabbning mellan krigsapparater är den avgörande faktorn när det kommer till kritan de enskilda ländernas förmåga att anpassa sin industri till krigsbehoven, att på kortast möjliga tid ändra om den och i allt större mängder ersätta de förintelseverktyg som mycket snabbt förbrukas under loppet av folkslakten. Varje eller nästan varje land, till och med det mest efterblivna, hade i början av kriget tillgång till de allra mäktigaste förintelseredskap – eller kunde importera dem. Så var fallet i alla efterblivna länder, även Ryssland. Men kriget förbrukar sitt döda kapital snabbt, och måste ständigt förnya det. Krigsförmågan hos alla länder som dragits in i världsslaktens virvel kan faktiskt mätas med förmågan att självständigt under krigets gång producera kanoner, ammunition och annan krigsmateriel.

Om kriget på mycket kort tid hade löst frågan om de relativa styrkeförhållandena mellan de olika medverkande parterna, så hade Ryssland åtminstone i teorin haft möjlighet att försvara en plats bakom skyttegravarna som hade kunnat leda till seger. Men kriget drog ut alltför långt på tiden. Och det var ingen tillfällighet. De sista femtio årens hela internationella diplomati har gått ut på att skapa en så kallad europeisk ”maktbalans”, det vill säga en situation där motståndarna skulle vara ungefär jämbördiga, och enbart denna omständighet måste – i ljuset av de moderna borgerliga nationernas makt och rikedom – ge kriget en mycket utdragen karaktär. Och det innebar å andra sidan att de svagare och i ekonomiskt avseende mindre utvecklade länderna blev utmattade.

Tyskland visade sig vara militärt starkast, tack vare sin industriella styrka och dessutom på grund av att de moderna och rationellt drivna industrierna arbetade sida vid sida med ett förlegat och otidsenligt politiskt system. Det visade sig att Frankrike, till stor del på grund av sin småborgerliga ekonomi, hade hamnat efter Tyskland. Till och med ett så mäktigt kolonialvälde som England visade sig, på grund av sin konservativa och av rutin behärskade industri, vara svagare än Tyskland. När historien ställde den ryska revolutionen inför frågan om fredsförhandlingar, så tvivlade vi inte på att vi skulle tvingas betala notan för tre och ett halvt års krig – om inte det internationella revolutionära proletariats styrka på ett avgörande sätt skulle vända upp och ner på alla beräkningar. Vi visste att vi i den tyska imperialismen hade en motståndare som var helt igenom medveten om sin kolossala kraft, som under detta krig så tydligt hade trätt i dagen.

Alla de borgerliga klickarnas argument om att vi hade varit oerhört mycket starkare om vi under obestämd tid hade fört förhandlingarna tillsammans med våra allierade, är i grund och botten felaktiga. För att kunna föra dessa förhandlingar hade vi varit tvungna att fortsätta kriget tillsammans med dem. Men eftersom landet var försvagat och utmattat, hade en fortsättning av kriget mer än ett krigsslut försvagat och utmattat det ännu mer. Följaktligen hade vi förr eller senare tvingats avsluta kriget under förhållanden som var ännu mer ogynnsamma. Om vi alltså idag står försvagade inför världsimperialismen, så har vi absolut inte blivit försvagade på grund av att vi har slitit oss loss ur krigets eldring och ur de internationella krigsförpliktelseernas omfamning. Nej, vår svaghet bottnar i tsarismens och de borgerliga klassernas politik, som vi har bekämpat som revolutionärt parti – både före och under kriget.

Minns ni, kamrater, under vilka omständigheter vår delegation reste direkt från ett av den tredje allryska sovjetkongressens sammanträden till Brest-Litovsk? På den tiden gav vi er en rapport om läget i förhandlingarna och fiendens krav. Som ni kan dra er till minnes utgjordes dessa krav av maskerade, eller snarare halvt maskerade, annexionssträvanden, införlivande av Litauen, Kurland,

en bit av Livland, öarna i Moonsundet, samt en halvt dold krigsskatt som vi beräknade till mellan 6 till 8 och ända upp till 10 miljarder rubel. Under ett uppehåll i förhandlingarna på cirka tio dagar, utvecklades i Österrike en väldig jäsning och det bröt ut arbetarstrejker. Dessa strejker var det första erkännandet av vårt sätt att föra fredsförhandlingarna, det första erkännandet från centralmakternas proletariat angående den tyska militarismens annexionistiska krav. Hur ynkliga är mot denna bakgrund inte den borgerliga pressens påståenden, att vi hade behövt två månader för att förhandla med Kühlmann för att komma på att den tyska imperialismen hade roffarkrav. Nej, det visste vi alltför väl redan på förhand. Men vi försökte använda ”de förberedande förhandlingarna” med Kühlmann som ett medel att stärka de krafter som gick mot den tyska imperialismen. Vi lovade inte att utträta några underverk, men vi hävdade att den väg vi följde var den enda väg som en revolutionär demokrati kunde ta för att säkerställa sin vidare utveckling.

Man kan ju klaga över att de andra ländernas proletariat, och i synnerhet centralmakternas proletariat, gick alltför långsamt på den revolutionära kampens väg – javäl? Deras utvecklingstakt måste anses vara alldeles för långsam – men ändå inleddes det i Österrike-Ungern en rörelse som spred sig över hela landet, och var ett omedelbart och direkt eko till förhandlingarna i Brest-Litovsk.

När jag begav mig härifrån sa vi, att vi inte hade någon anledning att anta att denna strejkvåg skulle sopa undan militarismen i Österrike och Tyskland. Om vi hade varit förvissade om att den skulle göra det, så hade vi naturligtvis med glädje gjort de utfästelser som vissa personer förväntade sig att vi skulle göra, nämligen att vi under inga omständigheter skulle sluta en separat fred med Tyskland. Jag sa redan då att vi inte kunde avge sådana löften, ty det skulle ha inneburit att vi tog på oss uppgiften att besegra den tyska militarismen. Men vi äger inte hemligheten att genomföra en sådan seger. Och eftersom vi inte kunde ta på oss förpliktelsen att på kort tid förändra de internationella styrkornas inbördes maktförhållanden, så förkunnade vi öppet och ärligt att en revolutionär regering under vissa förhållanden kan bli tvungen att acceptera en annexionsfred. En sådan regerings förfall skulle börja i samma ögonblick som den försökte dölja för sitt eget folk att en sådan fred är av rövarkaraktär – men inte på grund av att den under kampens lopp kanske blev tvingad att acceptera en sådan fred.

Samtidigt pekade vi på att vi begav oss till Brest-Litovsk för att fortsätta fredsförhandlingarna under villkor som var på väg att bli bättre för oss men sämre för våra fiender. Vi följde uppmärksamt rörelsen i Österrike-Ungern, och det fanns många tecken på – vilket också de socialdemokratiska deputerade i riksdagen omnämnde – att även Tyskland stod på randen till liknande händelser. Fyllda av dessa förhoppningar reste vi. Och redan under de första dagarna efter ankomsten till Brest fick vi via Vilna ett telegram med de första nyheterna om att en enorm strejkrörelse hade brutit ut i Berlin. I likhet med den i Österrike-Ungern hade den ett direkt och omedelbart samband med förhandlingarna i Brest-Litovsk. Men, såsom ofta är fallet med klasskampens dialektik, tvingade själva omfattningen på denna proletära rörelse – en liknande rörelse hade aldrig ägt rum i Tyskland förut – de besuttna klasserna att sluta leden och bli ännu mer oförsonliga. Den tyska härskande klassen är fylld av en tillräckligt stark självbevarelsedrift för att klart inse att alla de eftergifter som den gjorde under de rådande förhållandena och pressad av sina egna folkmassor, att alla även delvisa eftergifter skulle vara detsamma som att kapitulera för revolutionens idé. Det var just av denna orsak som Kühlmann under den första osäkra perioden avsiktligt drog ut på förhandlingarna, antingen genom att inte hålla några sammanträden alls, eller när de ägde rum slösa tid på helt meningslösa och formella frågor. Men så fort strejken var krossad, när han visste att hans herrar inte längre hotades till livet, slog han åter an en ton av fullständigt lugn och fördubblad aggressivitet.

Våra förhandlingar komplicerades av att Radan [det borgerligt dominerade parlamentet i Ukraina] i Kiev deltog. Vi rapporterade inte om detta förra gången. Delegationen från Radan dök upp vid en tidpunkt då Radan inte hade någon särskilt stark organisation i Ukraina, och när det inte gick att

förutsäga utgången av kampen. Just vid denna tidpunkt gav vi Radan ett officiellt förslag att sluta ett fördrag med oss, varvid vi som villkor för ett sådant fördrag förutskickade att Radan skulle beteckna Kaledin och Kornilov som kontrarevolutionärer och inte hindra oss från att bekämpa dem. Kiev-Radans delegation anlände till Brest vid en tidpunkt då vi fortfarande hoppades kunna komma överens med dem och med fienden. Vi deklarerade för dem, att så länge de erkändes av Ukrainas folk, så accepterade vi dem som oberoende deltagare under förhandlingarna. Men ju mer händelserna i Ryssland och Ukraina tillspetsades, ju tydligare motsättningarna blev mellan Ukrainas folk och Radan, desto större blev Radans beredvillighet att sluta ett första fredsfördrag i Brest med centralmakternas regeringar, och om så behövdes inkalla den tyska militarismens tjänster i syfte att ingripa i den ryska republikens inre angelägenheter för att stöda Radan mot den ryska revolutionen.

9 februari fick vi höra att de förhandlingar som Radan och centralmakterna hade fört bakom vår rygg hade lett till att de hade undertecknat ett fredsfördrag. 9 februari är kung Leopold av Bayerns födelsedag, och såsom är brukligt i monarkier hade denna högtidliga, historiska handling – med eller utan Radans medgivande känner jag inte till – förlagts till denna dag. General Hoffmann lät saluera till Leopold av Bayerns ära – efter att ha bett om tillåtelse från delegationen från Kiev, ty efter undertecknandet av fredsfördraget överlämnades Brest-Litovsk till Ukraina. Händelserna tog dock en sådan utveckling, att när general Hoffmann bad Kiev-Radan om tillåtelse att skjuta salut, så hade Radan efter att ha tillerkänt dem Brest-Litovsk, inte så mycket territorium kvar. På grundval av rapporter från Petrograd, lät vi officiellt meddela centralmakternas delegationer att Radan i Kiev inte längre existerade – en omständighet som hade en betydande inverkan på fredsförhandlingarnas fortsatta förlopp.

Vi föreslog greve Czernin att han skulle sända några representanter till Ukraina, åtföljda av våra officerare, för att själv övertyga sig om ”den andra partens parti” – Radan i Kiev – existerade eller ej. Det verkade som om Czernin var villig att gå med på det, men när vi ställde frågan: innebär det att fördraget med Kiev-delegationen inte kommer att undertecknas förrän era representanter återkommer? – då blev han tveksam och ville först höra efter med Kühlmann. Efter att ha gjort det gav han oss ett nekande svar. Det var 8 februari – 9 februari måste de ha ett undertecknat avtal: det tålde inga uppskov. Inte bara därför att kung Leopold av Bayern fyllde år, utan av ett mycket tyngre skäl som Kühlmann utan tvivel hade framhållit för Czernin: ”Om vi sänder våra representanter till Ukraina, så kommer de kanske att upptäcka att Radan verkligen inte längre existerar. I så fall måste vi ta itu med en allrysk delegation, och det skulle försämra våra utsikter under förhandlingarna.” Den österrikiska delegationen sa till oss: ”Lämna de rena principernas territorium, ställ frågan på praktisk basis, då kommer den tyska delegationen att låta tala med sig... Tyskland kan inte fortsätta kriget om öarna i Moonsundet om ni lägger fram era krav på ett konkret sätt.”

Vi svarade: ”Nåväl, vi är beredda att pröva hur medgörliga era kollegor i den tyska delegationen är. Hittills har vi förhandlat om litauernas, polackernas, livländarnas, letternas, estländarnas och andras rätt till självbestämmande, och vi slog fast att tyskarna inte lämnade något utrymme för deras självbestämmande. Nu vill vi se vad ni har för inställning till ett annat folks självbestämmande, det ryska, och vilka avsikter och militärstrategiska planer som döljer sig bakom er ockupation av öarna i Moonsundet. Ty som en del av den oberoende republiken Estland eller som en del av den ryska förbundsrepublikens egendom, har dessa öar en defensiv betydelse. Men i Tysklands händer får de ett offensivt värde, och hotar vårt lands viktigaste centra, i synnerhet Petrograd.” Men general Hoffmann var ovillig att göra den minsta eftergift.

Så kom avgörandets timme. Vi kunde inte förklara krig. Vi var alltför svaga. Armén hade förlorat sitt inre sammanhang. För att rädda vårt land och för att stoppa förfallet, var vi tvungna att återställa de arbetande massornas inre sammanhållning. Dessa psykologiska band kan skapas med hjälp av gemensamma ansträngningar på åkrarna, i fabriker och i verkstäderna. Vi måste få de arbetande massorna, som så länge har burit krigets oerhörda lidande och fruktansvärda prövningar, tillbaka till

sina åkrar och fabriker, där de kan återfinna sig själva i sitt arbete och göra det möjligt för oss att upprätta den inre disciplinen. Det är den enda utvägen för ett land som nu måste sona tsarismens och borgarklassens synder. Vi är tvungna att upphöra med kriget och leda armén bort från slaktandet. Men *samtidigt* deklarerar vi rakt upp i ansiktet på den tyska militarismen: den fred som *ni* har tvingat fram är en tvångs- och rövarfred. Vi kommer inte att låta er, herrar diplomater, att säga till de tyska arbetarna: ”Ni har kallat våra krav för erövringar och annekteringar, men se här: vi ger er den ryska revolutionens underskrift under just dessa krav!” Ja, vi är svaga. Vi kan inte föra krig just nu, men vi är tillräckligt revolutionärt starka för att visa att vi inte frivilligt tänker skriva under ett avtal som ni påtvingat oss med svärdet på vår strupe. Vi vägrade att skriva under! Kamrater, jag tror att vi gjorde rätt.

Kamrater! Jag vill inte påstå att det är omöjligt att Tyskland kommer att angripa oss – ett sådant påstående vore alltför riskabelt med tanke på det imperialistiska partiets styrka i Tyskland. Men jag tror att vår ståndpunkt i denna fråga har gjort det svårare för den tyska militarismen att angripa oss. Men om Tyskland trots det angriper? Om det kan vi bara säga: om vårt utmattade och desperata land ändå lyckas uppamma de revolutionära och livskraftiga elementens mod, om det är möjligt att kämpa tillsammans med oss för att skydda vår revolution och dess territorium – då beror det bara på den situation som nu har uppstått, och som bara är möjlig som ett resultat av att vi utträdde ur kriget och vägrade att skriva under fredsfördraget.

(Översättning: Göran Källqvist)